

El 1956 fou un any crucial en la història d'Egipte. Els britànics van renunciar al seu domini colonial i el país va assolir la independència. A més, el 26 de juny d'aquell any el president Nasser decretava la nacionalització del canal de Suez. Cinquanta anys després, el canal continua tenint una importància econòmica i estratègica de primer ordre per al país dels faraons.

Passejant per Alexandria ningú no diria que aquesta setmana se celebra el 50è aniversari de la nacionalització del canal de Suez, un dels moments culminants en la història recent d'Egipte. La majoria de banderoles i plafons publicitaris encara fan referència a l'esdeveniment esportiu més important del món, el mundial de futbol. És fàcil trobar a qualsevol racó de la ciutat el somriure de Ronaldinho, però impossible veure el rostre de Gamal Abdel Nasser. "No sé en què consistirà la commemoració de la nacionalització del canal, ni la premsa ni la televisió no n'ha parlat", ens assegura Mandi, una traductora i intèrpret d'anglès, que com la majoria de ciutadans no era conscient de l'efemèride. La celebració oficial tindrà lloc a la nova biblioteca d'Alexandria, ciutat des de la qual Nasser proclamà la nacionalització, i serà força modesta.

Cinquanta anys després de la seva nacionalització, el canal de Suez continua tenint una notable rellevància a la vida del país. D'acord amb Said Al-Najar, investigador del Centre d'Estudis Estratègics Al Ahram del Caire, "el canal és de gran importància per a Egipte, no només des del punt de vista estratègic sinó també econòmic". Es calcula que l'estat va recaptar l'any passat uns 3.300 milions de dòlars en concepte de taxes per travessar el canal, una xifra que ha augmentat els darrers anys al mateix nivell que el comerç internacional. D'acord amb les prediccions oficials, al 2006 uns 20.000 vaixells creuaran Suez, quantitat que significa prop d'un 8% del trànsit internacional. És gràcies al canal, a la generosa ajuda dels EUA (uns 2.000 milions de dòlars anuals, volum només superat per Israel) i a les remeses dels seus milions d'immigrants que Egipte es pot considerar un "estat rendista", és a dir, un estat els ingressos del qual no depenen majoritària-

Egipte rememora el seu alliberament

ment dels impostos que paguen els seus habitants. Per a molts polítics, aquesta independència financera de l'estat és una de les explicacions principals per a la manca de democràcia a la regió, ja que els contribuents solen demanar amb més regularitat la participació en la gestió dels seus diners.

No obstant això, l'impacte més important de la nacionalització del canal fou de tipus social i polític, més que no pas econòmic. Va ser gràcies a la crisi del 1956 que es consolidà el règim militar dels "oficials lliures", fins llavors amb problemes de legitimitat, i que Nasser es va convertir en una figura carismàtica a àmbit internacional, especialment a un Tercer Món en ple procés de descolonització.

Per damunt de tot, però, en la memòria col·lectiva del país el 26 de juliol del 1956 evoca un moment d'un alt voltatge emocional. Sherif Hetata, un reputat escriptor egipci i espòs de la cèlebre feminista Nawal Al-Sadawi, recorda perfectament aquells dies: "Va ser un moment memorable. La gent va sortir al carrer a celebrar-ho espontàniament a tot el país. Estàvem farts de setanta-dos anys de dominació i explotació a mans dels britànics, i el canal n'era el símbol principal."

Avui, preguntar a qualsevol egipci sobre aquest esdeveniment històric sol portar a una reflexió sobre la presidència de Gamal Abdel Nasser i el seu llegat. Nasser és una d'aquelles figures històriques més estimades a l'estranger, en aquest cas sobretot a la resta del món àrab, que no pas al pro-

pi país. Per a molts àrabs, Nasser personifica un somni d'unitat i un orgull que enllaça directament amb un passat imperial gloriós. A Egipte, en canvi, és un personatge controvertit, ja que molts egipcis l'associen amb la construcció d'un estat policial dirigit per l'exèrcit que encara avui continua emmordassant la societat egípcia, mentre que altres consideren que les seves reformes van millorar les condicions de vida dels més pobres.

La família de Jihad Ayoub, una arquitecta de poc més de cinquanta anys, va viure en la pròpia carn el clima de terror que semblava la policia secreta egípcia, coneguts com a Mu-

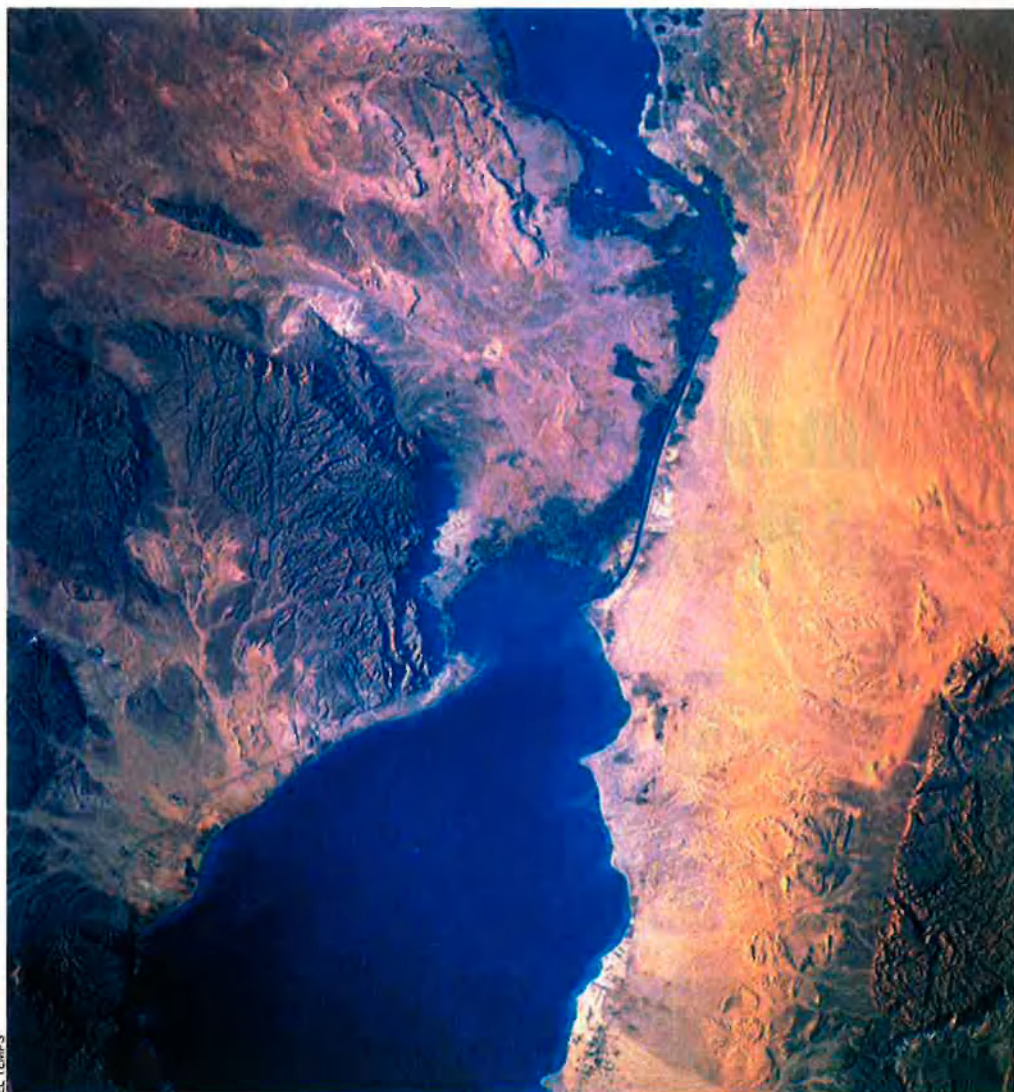
La guerra d'Asuan

Com havia escrit l'historiador de l'antiguitat clàssica Herodot, Egipte era un do del Nil. Per bé que cada any les crescudes que patia el riu inundessin les terres baixes. Aquesta fou la raó per la qual ja els anglesos a final del segle XIX van plantejar la construcció d'una primera presa a Asuan que servís per controlar les crescudes del riu. Inaugurada el 1902, ben aviat es va evidenciar que era insuficient. I a partir del 1952, se'n va plantejar la construcció d'una altra 6 quilòmetres riu amunt, que comptaria amb l'ajut de 270 milions de dòlars dels Estats Units. L'any 1956, però, s'havien de produir tota

habarat. En aquell període, el seu cunyat va ser arrestat dues vegades en dues batudes policials contra els Germans Musulmans, que Nasser acusava que l'havien intentat assassinar. "El primer cop, el van deixar anar en pocs dies, però el segon van trigar quatre mesos", recorda Jihad. En cap de les dues vegades la seva família va ser informada de la situació. "La policia solia venir de nit per arrestar la gent, i a vegades no se'n sabia mai més res." D'acord amb Hijab, el seu cunyat no era ni tan sols religiós. El seu únic delictes fou haver compartit habitació a la residència universitària amb un membre de la il·legalitzada associació islamista.

Sherif Hetata, tot i haver passat deu anys a la presó en règim de treballs forçats durant la presidència de Nasser, fa un judici més benevolent del rais que la majoria de la intel·lectualitat egípcia: "Nasser no creà aquest règim repressiu, sinó que l'heretà. La diferència respecte al passat és que les estructures estatals es van reforçar durant aquells anys i van ser capaces d'exercir un control sobre la societat que els anglesos només havien somniat". Sigui com sigui, aquest debat difícilment traspasarà els autocomplaents mitjans oficials.

Ricard González
el Caire

imatge aèria del canal de Suez.

una sèrie d'esdeveniments fonamentals per a la història d'Egipte. El dia 18 de juny, després de 74 anys de presència, els britànics van acabar abandonant el domini. Pocs dies després, el dirigent nacionalista àrab Gamal Abdel Nasser es convertia en el segon president d'Egipte. En aquesta conjuntura, arran de les bones relacions existents entre Egipte i la URSS, els Estats Units van decidir de retirar l'ajut financer per a la construcció de la presa. Fou aleshores, el 26 de juliol del 1956, quan Nasser va adoptar una decisió que va esdevenir del tot polèmica: a fi de disposar de diners suficients per a la construcció de la presa, va nacionalitzar la companyia que administrava el trànsit marítim del canal de Suez, una empresa que perta-

nyia en un 44% al Govern britànic i en un 50% a accionistes francesos.

La decisió va generar una dinàmica de tensions entre Egipte i els dos països afectats, a la qual ben aviat es va sumar Israel, que a començament d'any havia protagonitzat una sèrie de combats amb Egipte a la franja de Gaza. Després de dues conferències celebrades a Londres i que Egipte refusés un ultimàtum, a finals d'octubre es va produir un atac massiu franco-britànic-israelià: mentre tropes d'Israel, el 29 d'octubre, penetren a Egipte i ocupaven la península del Sinaí, francesos i anglesos desembarcaven a Port Sa'id. L'acció, però, va provocar un contundent rebuig internacional: els Estats Units van negar-se a aprovar l'acció occidental, mentre el

mandatari soviètic Krushev amenaçava de bombardejar Londres i París si anglesos i francesos no retiraven les seves tropes. La condemna de l'assemblea general de l'ONU a l'acció, l'actitud nord-americana i les amenaces soviètiques van acabar provocant la retirada dels aliats el dia 3 de desembre. Nasser, així, guanyava un gran prestigi dins del món àrab mentre la URSS assolía un paper protagonista a tota la regió. Finalment, els dòlars americans van ser substituïts per la presència soviètica. I la segona presa d'Asuan, iniciada el 1960, es va concloure, de manera definitiva, el 21 de juliol del 1970.

Pelai Pagès i Blanch